

TRILATERAL VERDA

L'ITER

EL DARRER FRACÀS NUCLEAR DEL PUJOLISME

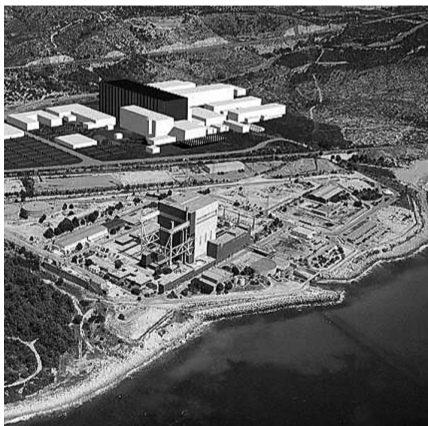
SANTIAGO VILANOVA →
PERIODISTA I CONSULTOR AMBIENTAL

Vandellòs I va ser un gran negoci per a Hidroelèctrica de Catalunya (Hidruña) que es va associar amb Electricité de France per constituir Hifrensa (Hispanofrancesa de Energía Nuclear). L'incendi del transformador de la central el 19 d'octubre de 1989 va motivar el tancament definitiu del reactor i el seu desmantellament. En realitat, l'incendi va resoldre els greus problemes que Hifrensa tenia amb el retractament dels seus residus, enviats amb tren fins a Marcoule per obtenir-ne plutoni militar. (Jacques Chirac va acabar prohibint el 29 de gener de 1996 les proves atòmiques a la Mururoa [Polinèsia], després d'una campanya internacional de Greenpeace i del moviment antinuclear).

Els residus de Vandellòs complicaven l'estoc francès i l'Estat espanyol havia abandonat el somni atòmic –opció tecnològica que estava al seu abast– a partir de l'atemptat contra Carrero Blanco, que en la vigília del seu assassinat havia manifestat a Henry Kissinger la voluntat de tirar endavant la bomba, amb la visió de reforçar la posició geopolítica espanyola a la Mediterrània.

Abans de morir, Pere Duran Farell –que es va penedir d'haver impulsat l'energia nuclear a Catalunya–, em va comentar que l'incendi de Vandellòs va ser aprofitat per al tancament d'Hifrensa. Però la síndrome política i financera de la nuclearització ja s'havia produït sobre l'economia catalana. Jordi Pujol, convençut dels beneficis que aportarien al país les nuclears, va fer-hi participar finançament al Banc Industrial de Catalunya, un fet nefast i una de les raons de la seva fallida. El Chase Manhattan Bank, del grup Rockefeller, que havia concedit els crèdits, no els va deixar d'executar fins i tot en situacions greus per a l'economia espanyola com van ser les crisis energètiques dels setanta. Si no s'hagués pactat entre les elèctriques i els partits polítics signataris dels Pactes de la Moncloa, la nuclearització hauria

El president Pujol és pro nuclear. Es pot ser ser nacionalista i favorable a l'energia atòmica? Qui li va fer creure que sí que podia va ser Pere Duran Farell, l'industrial que va introduir l'àtom a Catalunya mitjançant acords financers amb el propi general Franco (que volia el plutoni resultant de la central de Vandellòs I per fabricar la bomba atòmica espanyola) i amb el general De Gaulle (ja que el tipus de reactor de grafit-gas, plutonígen, era de tecnologia francesa).

MAQUETA DE L'ITER A TOCAR DE VANDELLÒS I.

estat l'escàndol més gran de corrupció del franquisme.

L'ITER: PASTÍS ENVERINAT

La darrera manipulació del concepte de sostenibilitat va ser el suport de l'equip sobiranista d'Artur Mas al projecte ITER (International Thermonuclear Experimental Reactor) a Vandellòs. El missatge dels nacionalistes era: la fusió nuclear és sostenible perquè no contamina (premissa falsa, ja que s'hi usa triti radioactiu); és inesgotable (l'obtenció, però, de l'hidrogen requereix enormes quantitats d'energia); no produeix residus (quan no està resolt el problema del triti resultant) i no és perillosa (ningú no sap com produir aliatges que resisteixin temperatures permanents de més d'un milió de graus).

El Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible va callar i va atorgar

credibilitat al projecte. En l'operació de desinformació hi va contribuir, de forma entusiasta, el conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, Andreu Mas Collell, i un seguit de científics i experts universitaris. El desequilibri entre partidaris de l'ITER i els opositors va ser brutal. Cap partit d'esquerra no s'hi va pronunciar, ni cap intel·lectual o científic vinculat a ERC, PSC o ICV.

El suport del Govern Aznar a la guerra de l'Iraq semblava que ajudaria l'opció de Vandellòs per part del Govern Bush. Els analistes, però, es van equivocar. La Unió Europea es va decidir per la candidatura de Caradache, ja que el lobby atòmic francès és un dels més poderosos del món i té una llarga experiència en investigació atòmica. Un cop més, a Pujol el va traïr la seva fe pronuclear, tot associant-se amb el govern d'Aznar per defensar el macroprojecte al Baix Camp.

Entre les personalitats que van servir el lobby de la fusió hi havia Xavier Ortega, catedràtic de la UPC; Ramon Marimon, catedràtic de teoria econòmica de la UPF; Rolf Tarrach, catedràtic de Física de la UB –que va col·laborar per impedir un veritable debat sobre l'energia en el Fòrum 2004–, o l'economista Fabià Estapé. Els editorials dels diaris barcelonins van demostrar una manca absoluta d'independència en la qüestió. Quan el 26 de novembre de 2003 la UE va decidir que la candidatura europea seria Caradache, en competència amb la japonesa i canadenc, els titulars van ser prou eloqüents: «Ocasión perdida», «Sin ciencia, sin ITER», «L'ITER, un síntoma de debilitat i aïllament de Catalunya».

La decisió de la UE la vam celebrar els antinuclears llençant un missatge per Internet amb el clam de «Catalunya, lliure de l'ITER!». Nota negativa: Pasqual Maragall va declarar en el programa «La Columna», de Júlia Otero: «És la pitjor notícia tecnològica i política dels darrers 25 anys».

El projecte ITER hauria trigat deu anys a ser construït i hauria costat 10.300 milions d'euros (dels quals el Govern Aznar estava disposat a aportar el 10%). El reactor havia de tenir una vida de 20 anys i hauria comportat la contractació de 200 científics pronuclears i 400 tècnics de suport. Ara bé, hauria requerit un consum de 40 MW que haurien d'haver aportat les centrals d'Ascó i de Vandellòs i la nova macrocentral tèrmica de gas natural de 800 MW construïda en el terme municipal de Vandellòs. Un cop acabada la vida útil del reactor caldrien 40 anys per desmantellar-lo, pràcticament el doble del temps d'explotació i s'haurien generat 40.000 tones de metalls radioactius que caldria haver gestionat i emmagatzemat. A més, perquè el deuteri i el triti –base del procés– es fusionin calen temperatures de milions de graus i encara no s'han resolt els problemes de seguretat.

L'ITER era un projecte supeditat a la globalització energètica insostenible i, com hauria dit Joan Oliver (Pere IV), «al servei de magnes organitzacions filistees que pretenen convertir Catalunya en una lamentable colònia». Sortosament, Caradache (França) i Rokkasho-Mura (Japó) s'emportaran aquest regal tecnològic enverinat i ens alliberaran de la nova era postnuclear que a Catalunya ens volien lliurar el pujolisme i els seus hereus.

1. Vaig explicar els detalls d'aquella operació en dos reportatges publicats a la revista *Actual*, el 20 i 27 d'abril del 1982 amb el títol «La bomba atòmica que nos legó el franquismo». Posteriorment, Carlos Estévez en faria un extraordinari documental, mai passat per TV3, amb el títol «El secreto nuclear español», que l'associació Una Sola Terra ha presentat al públic en diverses ocasions.

Proper capítol:

Les esquerres que es pinten de «verd».